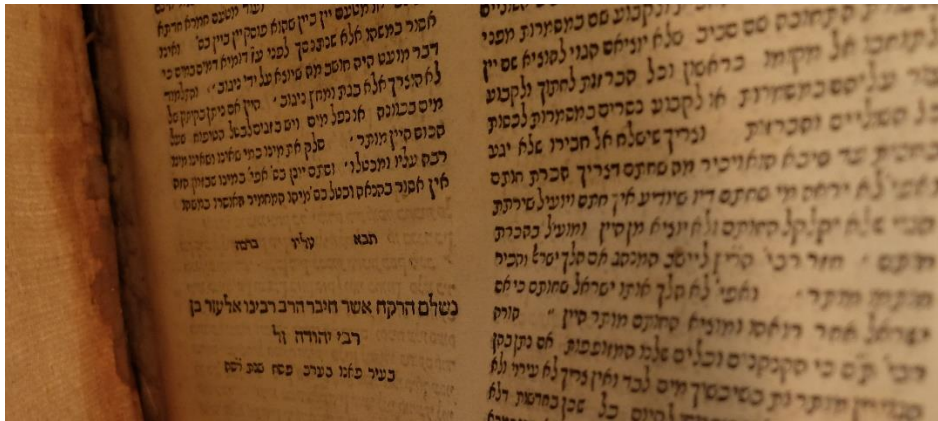

Rabínská polokurzíva

Eleazar z Wormsu, *Sefer ha-rokeach*, Fano: Soncino, 1505.

Úvod

- Tradičně se nazývá „Raši písmo“.
- Ve skutečnosti jde o typ sefardské polokurzívy, využívané často pro tisk komentářů (závislých textů), včetně Rašiho komentáře (tzn. Raši tímto písmem nikdy nepsal, ale jeho komentář se jím dodnes tiskne).
- Obrovské množství textů od 15. století je tištěno v tomto typu písma; v ortodoxním prostředí se dodnes používá → je praktické umět je číst.
- Je krásné a udržuje si čitelnost i při velmi malém rozměru.
- V tiscích z Osmanské říše vypadá „orientálněji“ a čte se nám (s aškenázským zázemím) hůře než třeba italské, pražské nebo polské Raši písmo.

Srovnání kvadrátního písma a Raši písma:

ד	ג	ב	א	א-ת ת-א
ט	ח	ז	ו	ה
מ	ל	ך	כ	י
ע	ס	ן	נ	ם
ק	ץ	צ	ף	פ
"תורה צוה לנו משה מורה צוה לנו משה"		ת	ש	ר

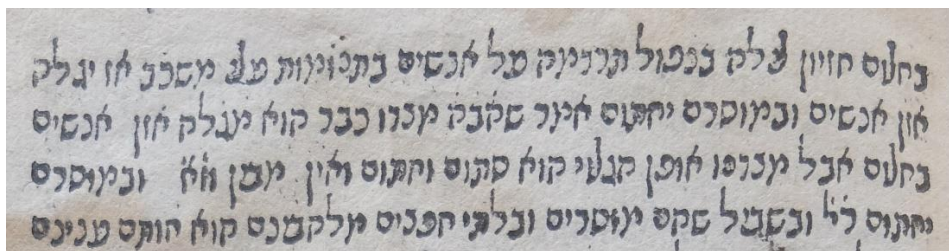
Pouze několik písmen je výrazně odlišných:

א ב ג ד ה ו ז ח ט י כ ל מ ם
נ ן ס ע פ ף ץ ק ר ש ת

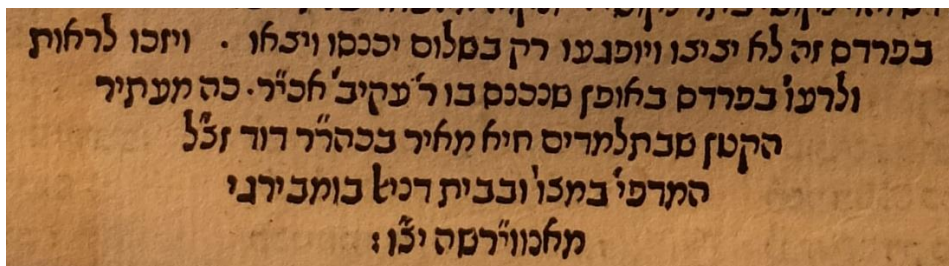
Čeho si všimnout a kde se nesplést:

- Alef – vypadá hodně jinak.
- Bet – vypadá hodně jinak.
- Zajin – nemá běžné prohnutí ve vertikální linii a vtiscích vlastně vypadá jako otočené vav (to je výhodné – v tiscích často tenká horizontální linie v kvadrátu u vav/zajin může splývat).
- Kaf je často tak mělké, že se plete s nun.
- Koncové mem vypadá jako kvadrátní samech (není hranaté, ale kulaté).
- Samech se od koncového mem pozná ocáskem dole.
- Cade je zrádné, buď se může splést s lamedem – u lamedu jde horní nožička přímo nahoru, u cade je skosená. Nebo se může stát, že když se písmo opotřebovává, horní nožičky cade nejsou viditelné a cade pak vypadá jako nun nebo kaf.
- Koncové cade se špatně pamatuje, má velmi nízký výskyt...
- Šin vypadá hodně jinak.

Ukázky různých typů Raši písma

Šelomo Almoli, *Pitron chalomot*, Salonika 1515.

Likutej ha-pardes, Benátky: Daniel Bomberg, 1519.

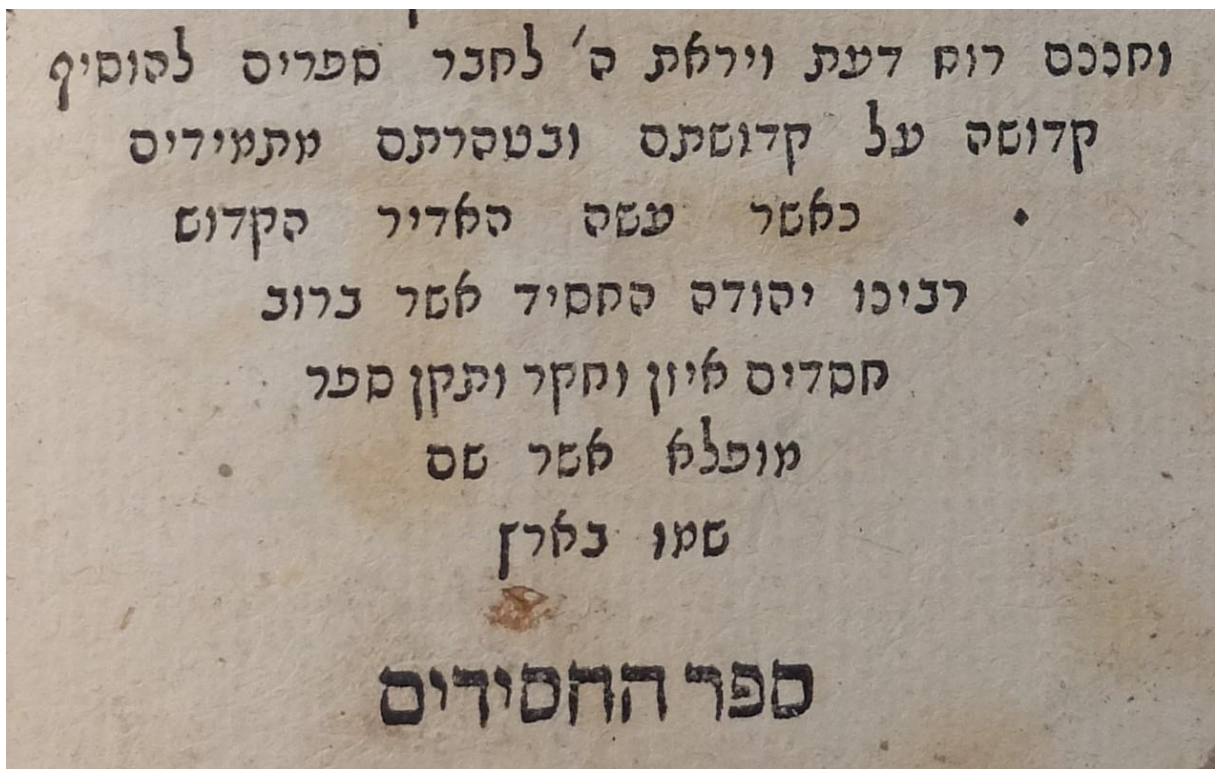
Babylónský talmud – traktát Pesachim, Benátky: marco Antonio Giustiniani, 1550.

Ukázka kompozice složené z kvadrátních a polokurzívních písem

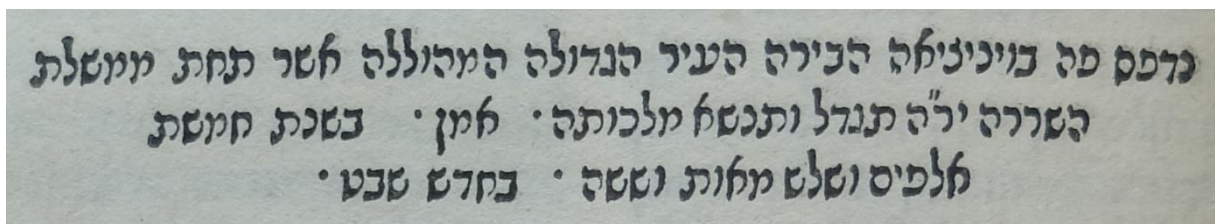

Benjamin Slonik, Še'lot u-tšuvot Masat Binjamin, Krakov 1632.

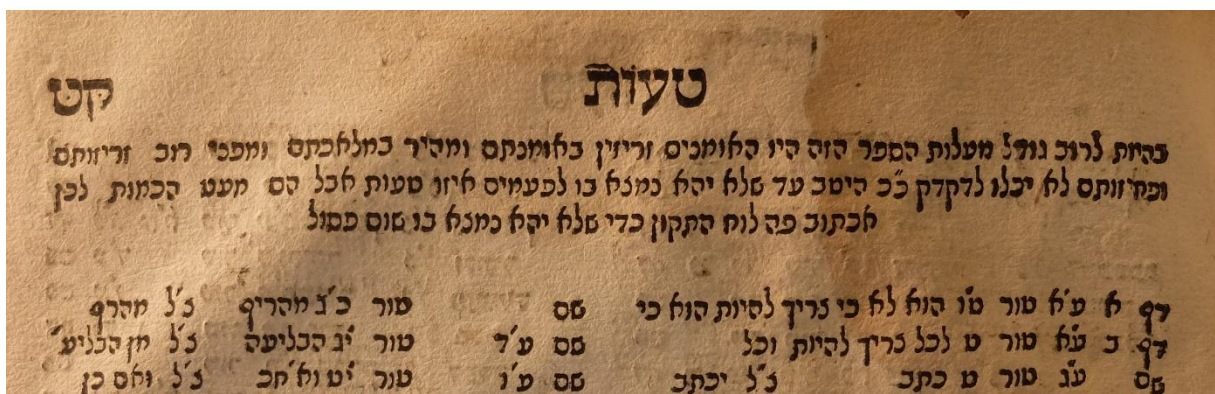
Jednoduché ukázky textů v Raši písmu z raného novověku

Jhuda he-Chasid, *Sefer chasidim*, Krakov: Jicchak ben Aharon Prostic, 1581.

Jisrael Isserlein, *Psakim u-chtavim*, Benátky: Daniel Bomberg, 1546.

Jicchak z Düren, *Šaarej Dura*, Lublin: Kalonymus Jafe, 1574.

כדפם בעיון רב כפי האפשרי לנו נחוק סכל האנושי
וחחי ראשית מלאכתו בראש חודש חשוון שנת שלל לפ"ק :
פה קק קראקא הבירה
אשר תחת ממעלת אדוכנו המלך האדיר שטיפנו ירה ותכשא מלכותו :

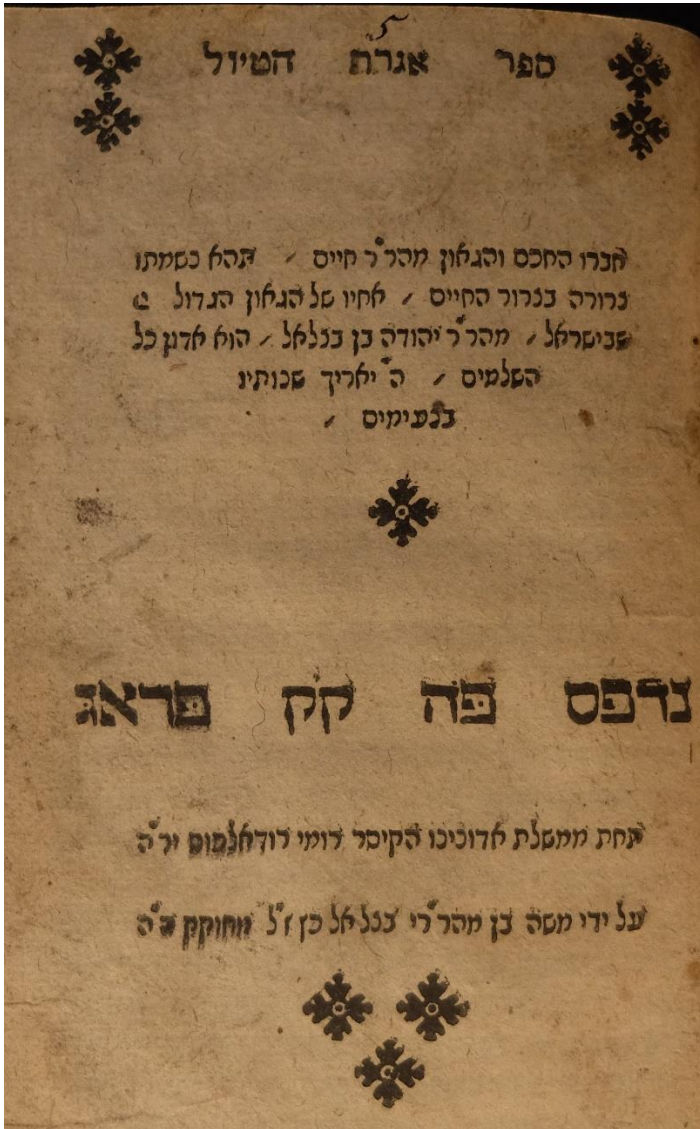
Meir ibn Gabaj, *Avodat ha-kodeš*, Krakov: Jicchak ben Aharon Prostitz, 1576.

ספר
רכב טוב
חבר במחברת אחד מן
החבורה הקדושה
דק"ק ורנ"קבורט יצו : הלא הוא
החסיד הגאון בפהרר שמעון
אושנבורג הלוי יצו :
וסא ביאור על פירוש רמ"ז זל ממעשה
חומשי תורה פלמול באה ודרך ישר
בקיצור מופלג פשטים וטעמים
מתוקים מדבש ונופת נומים אשר און
ומקר ותקן מספרי גאוני עולם כאשר
באר בהקדמתו כסיו' תמצאנו בירושלים
עיר הקודש תו"כ אכ"ר
תחת ממעל' אדוכנו המלך ויבמוכד
ירום הודו ותכשא מלכותו אכ"ר
והיתה התחלתו יום ג' ימים למדש
טכט ירוס קר"ן משיחו לפ"ק
על יד יצחק בן החר אהרן
זל מפרוסטיץ

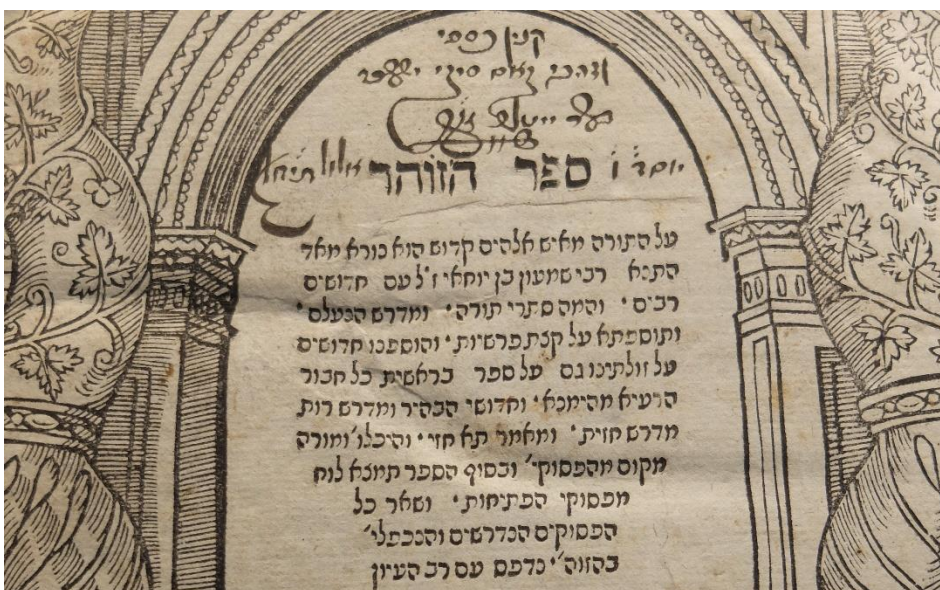
Šimon Aschenburg, *Devek tov*, Krakov: Jicchak ben Aharon Prostitz, 1590.

כדפם ראשונה פה ה"ח בראש תחת ממעלת אדוכנו המיוחס הקיסר
דמוי חטואס יר"ם ותכשא מלכותו :
פי' המחקק אכר"ם בן לאה כבוד הר"ר שמעון זל' ה"ה א"י
סודא לפ"ק :

David ben Jehuda, *Migdal oz*, Praha: Avraham Heida, 1616.

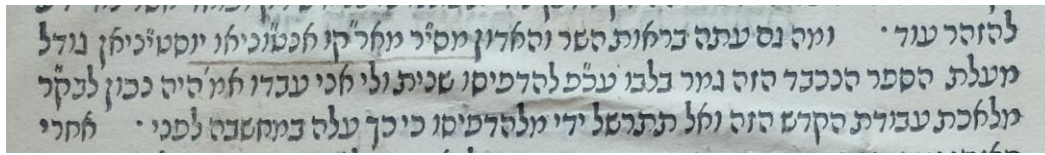
Chajim ben Becalel, *Igeret ha-tijul*, Praha: Moše ben Becalel, 1605.

Zohar, Lublin 1623.

Menachem Recanati, *Beur al ha-Tora*, Benátky: Marco Antonio Giustiniani, 1545 (nově řezaná písmena – Michel du Bois, viz Amram, *Makers*, s. 253)

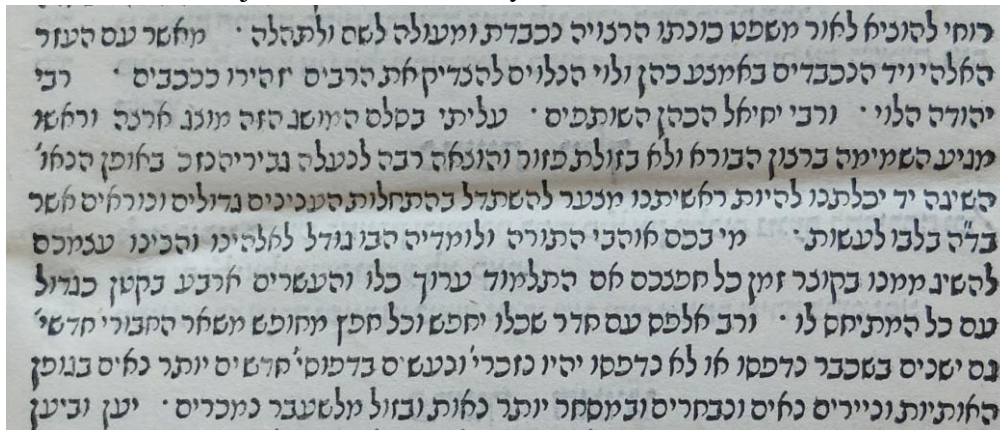
Editor:

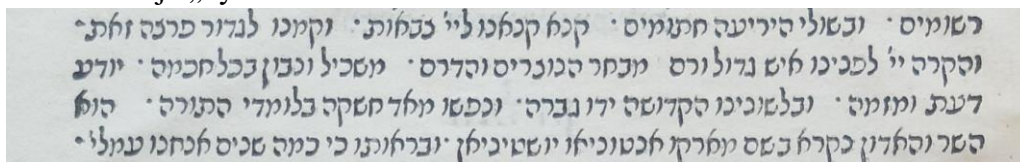
Ukázka kvadrátního písma (hlavní text):

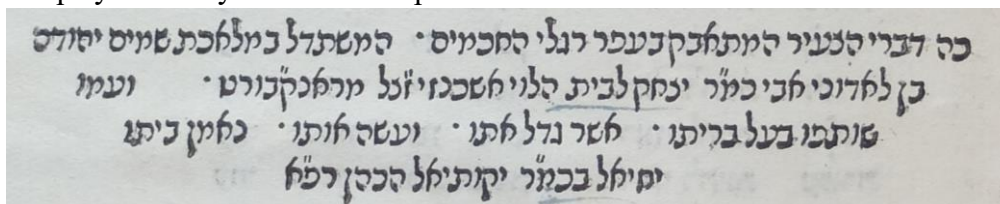
Giustiniani oslovuje židovské zákazníky:

Giustiniani je „výběr z křesťanů“

Podpisy židovských finančních partnerů:

Překvapení: Vajbrtajč!

- Die Weib – žena, pl. Weiber, tedy „němčina pro ženy“
- Zvláštní typ písma, kterým se tiskly v raném novověku texty v jidiš.
- Jedná se o aškenázskou polokurzívu.
- Přestože vlastně není příliš odlišná od Raši písma, čte se špatně, má podivný sklon.
- Lamed nevypadá jako lamed.
- Koncové pe je problematické, stejně jako kontextové i koncové cade.
- Naopak kontextové i koncové mem vypadá jako dnešní kurzívní, zatímco zajin a šin vypadají stejně jako v kvadrátu (na rozdíl od Raši písma)

קוואראט שריפט	ראשע שריפט (שפאנישע)	וויכער-שריפט (טעטש-שריפט)
א	א	א
ב	ב	ב
ג	ג	ג
ד	ד	ד
ה	ה	ה
ו	ו	ו
ז	ז	ז
ח	ח	ח
ט	ט	ט
י	י	י
כ	כ	כ
ל	ל	ל
מ	מ	מ
נ	נ	נ
ס	ס	ס
ע	ע	ע
פ	פ	פ
צ	צ	צ
ק	ק	ק
ר	ר	ר
ש	ש	ש
ת	ת	ת